

▶ **Hlavní stránka**

ZOO report 4/02

Zoologické zahrady nám připomínají odpovědnost za svět

Želvy nádherné ohrožují naši přírodu

Zoo Ohrada je nadále věrná domácím druhům

Pašovaní papoušci zůstali na Mniší hoře

Zvířata v zoo o Vánocích nemlsají

Horké novinky

Byl to "jen" chřástal?

Brno a Whipsnade si vyměnily žirafy

[Zpět na ZOO report](#)

Zoologické zahrady nám připomínají odpovědnost za svět

Jako biolog mám zoologické zahrady rád. Jako otec malé dcery také. Často mne ale napadá, kolik z návštěvníků, kteří za mřížemi pozorují exotická zvířata, také myslí na to, jak vypadá země, odkud pocházejí. Zda je napadne, jak mizí pralesy, jak se prostor pro divokou přírodu stále zmenšuje, jak se vzácné druhy stávají předmětem obchodu a postupně mizí. Zoologické zahrady bohužel totiž trochu odsouvají do pozadí vztah mezi živočišným druhem a prostředím. Přitom právě bez účinné ochrany biotopů - a

tudíž bez pomoci člověka - je přežití řady zvířat takřka nemožné. To jsem si znovu uvědomil zhruba před měsícem, když se do Čech po letech vrátili lososi. Nedošlo by k tomu bez lidské pomoci. Bylo potřeba ryby znovu vysadit, vybudovat rybí přechody a především alespoň částečně vyčistit řeky, které jsme za předchozí desítky let přeměnili ve stoky. Pro návrat jiných druhů, které jsme na našem území vyhubili - ať už střelbou nebo tím, že jsme zničili jejich přirozené prostředí -, ale dosud prostor není a možná už ani nebude. Na ně se budeme chodit dívat do zoologických zahrad a možná si časem nedokážeme představit, že tu dropi, vlci či medvědi kdysi žili. Zoologické zahrady už ve své většině dávno nejsou bezduchými atrakcemi, většími zvěřinci, kam by se chodili lidé dívat na zvířata za mřížemi. Dnes jde o odborné instituce, které ve své působnosti často nemají na světě náhradu. Přesto zahrady představují umělý svět. Ten nám ale připomíná naši odpovědnost, která nekončí za humny. Díky za to.

RNDr. Libor Ambrozek
ministr životního prostředí vlády České republiky

Želvy nádherné ohrožují naši přírodu

Téměř každá akvaristická prodejna je vybavena nádrží, v níž se to hemží roztomilými malými vodními želvičkami, jejichž popularitu mezi dětmi patrně zvýšily i slavné želvy Ninja. Rodič, kterého ratolest uprosí, v obchodě mnoho informací nezíská. Existují prý prodavači, kteří tvrdí, že želva nic nepotřebuje. Mnozí kupující netuší, že si odnášejí mládě druhu, který v dospělosti měří třicet centimetrů! O způsobu chovu je jihovýchod USA, také nemívají ponětí. V krámě viděli zvířátko plavat v akváriu, a tak je doma jednoduše přidají k rybičkám. Želvička pak brzy umírá, protože se nedostane na

souš. Podle statistik se už před deseti lety do Evropy dováželo ročně kolem devíti milionů želv nádherných, z nichž se jednoho roku dožily jen čtyři procenta. Těm, kteří mají akvaterárium, vydrží želva déle, ovšem i ta brzy povyroste a v nádrži, která se v té době už ani nedá vyčistit, se málem neotočí. Takže naše vody začínají brázdřit cizokrajné želvy, podobně jako se po Vánocích či po zvednutí poplatku objevují v lesích zapuzení psi a kočky. Někteří lidé zásobují odrostlými želvami zoologické zahrady, do brněnské dokonce jeden rybář donesl želvu, která se mu zakousla do návnady udice. Zoo Brno ale další želvy nepřijímá, protože by jimi byla brzy zahlcena. Nelze tak lehce přebírat odpovědnost za neinformovanost někoho jiného. Želva nádherná, jejíž původní populaci téměř zlikvidovali obchodníci, se přes-těhovala do farem. Z nich se pak rozšířila téměř do celého světa: chovatelé ji vesměs pouštějí na svobodu. Tento exot může narušit přirozené biotopy i v České republice. Zatím sice nejsou doklady o tom, že se v naší přírodě rozmnožuje, ale přezimovat dokáže...

Eduard Stuchlík

Zoo Ohrada je nadále věrná domácím druhům

Zoologickou zahradu, v době vzniku nazvanou Na Ohradách, založil v roce 1939 v parku u loveckého zámku Ohrada v Hluboké nad Vltavou dr. Adolf Schwarzenberg. Už tenkrát převažovaly v expozicích tradiční druhy domácí lovné zvěře, doplňovala je jen některá cizokrajná zvířata, jako například papoušci, nandu, lama nebo kočkodan husarský. Zahrada byla součástí zámeckého muzea lesnictví a myslivosti. Od roku 1972 se Zoo Ohrada rozvíjí již jako samostatné zařízení, její specializace na faunu Eurasie a zejména České republiky však

zůstává, z více než 150 druhů, které nyní chová, žije asi polovina na území našeho státu. Stejně tak zůstaly zachovány ukázky zvířat z ostatních oblastí světa. Základ expozice australské fauny tvoří výběh klokanů, zařízení jako výsek přírody Austrálie - nechybí ani typické stavby tropických termitů, jejichž betonové napodobeniny vznikly podle skutečných vzorů. Na klokaní výběh navazuje kolekce australských papoušků, doplněná několika druhy australských holubů a astrildů, a malé nokturnárium s klokánky králíkovitými a kusu liščími. Zahrada buduje i americkou část a lze očekávat i ukázky fauny dalších oblastí. Pro rozvoj zoo je vyhrazena zatím nepřístupná tříhektarová plocha, kam se

přesunou expozice euroasijských druhů zvířat, která tak získají moderní ubikace i výběhy. Stará část zahrady se pak dočká zevrubné modernizace.

RNDr. Roman Kössl

Pašování papoušci zůstali na Mniší hoře

Jednoho mlhavého rána letos v březnu dovezla dodávka z Prahy do Brna náklad papoušků šedých, lidově zvaných žako. Ptáci potřebovali okamžitou pomoc. Původní zásilku, pocházející z Libérie a adresovanou do Slovinska, celníci předcházejícího večera na ruzyňském letišti zabavili. Zoo Brno se o papoušky stará od poskytnutí první pomoci až do dnešních dnů, avšak v důsledku podlomeného zdraví jejich početní stav klesl na méně než polovinu. Mezitím probíhalo zdlouhavé úřední dohledávání případného majitele kontrabandu, papoušci se ale nakonec stali řádnými obyvateli zahrady. Čtyři desítky žaků by do Vánoc měly opustit

karanténu a v expoziční části zahrady spolu se sedmi jedinci stejného druhu, které zoo vlastnila již dříve, vytvořit velké hejno. Papoušci sice takto budou demonstrovat svůj přirozený způsob života, zoo se však pokusí dokázat, že návrat nelegálně odchycených ptáků do jejich domoviny je možný. Zoo hodlá požádat různé organizace o spolupráci. Obtížné bude například najít místo, kde byli žakové lapeni, komplikace mohou nastat i proto, že podmínky pro vývoz zvířat jsou v každém státě jiné. Důležitou roli hraje požadavek, aby ptáci v zemi, kam se vrátí, setrvali až půl roku v karanténě. Jinak by hrozilo, že zavlečou z Evropy do Afriky nějaké choroby. Příslušníci řádu papoušků obývají

lesy, stepi či pralesy v tropech a subtropích celého světa. Na jihu Nového Zélandu a v Patagonii se přizpůsobili drsnějšímu, až mrazivému počasí. V přírodě jsou ohroženi jednak ničivými vlivy civilizace na jejich životní prostředí, jednak častým nelegálním odchycem. Některé druhy jsou tak daleko početnější v zajetí než v divočině. Brněnská zahrada chová jedenadvacet druhů papoušků. Z těch vzácnějších je to například ara horský, ara marakana, kakadu Goffinův, vasa velký a nestor kea, kterého farmáři v minulosti téměř vyhubili. Kea se původně

živil hmyzem a semeny, po kolonizaci Nového Zélandu se naučil vyklovávat tuk a maso ze sušících se kůží ovčí a někdy i napadal zeslabená volně se pasoucí zraněná domácí zvířata.

Ing. Daniel Zeller

Zvířata v zoo o Vánocích nemlsají

I v zimě mohou návštěvníci většinu zvířat v zoo spatřit. Otužilejší chovanci, kteří pocházejí z hor nebo z mírného klimatického pásu jako lamy nebo losi, zůstávají ve výbězích, zvířata původem z teplých krajů se stěhují do vytápěných ubikací, kde tráví noc, a pokud silně mrzne, i celý den. Za příznivého počasí se však i ona procházejí po výběhu. Návštěvníci zoo nejsou ochuzeni ani o medvědy, kteří v přírodě upadají do zimního spánku. V zoo ale nespí - pro lední medvědy je středoevropská zima příliš mírná a ani hnědí chlupáči, kteří dříve žili v našich horách, nehodlají v zoologické zahradě zimu prospat. Čas vánoční tráví zvířata v zoo

v podstatě stejně jako jiné dny. Nějaké holdování pamlskům, o svátcích tak typické pro lidské pokolení, jim ale chovatelé nedovolí. Na organismus zvířat by takovéto mlsání mělo mnohem zhoubnější vliv, než má na člověka. Nicméně existuje výjimka, o které se dá říct, že zvířátka v zoo si užila Vánoc podle lidských představ. Ráno o Štědrém dni se ve správné budově Zoo Brno každoročně scházejí rodiče s dětmi. Každý účastník obdrží dávku krmiva a poté se vydají s průvodcem po zahradě, aby

pohostili vybrané chovance. Především kopytníky - kozy, poníky, lamy, za příznivého počasí i žirafy. Přilepšení je jen pro ty, o kterých chovatelé vědí, že jim neublíží a neohrozí krmný režim. Zvířata rozhodně nedostanou sladkosti, ale například jablíčka a mrkvičku. Štědrodenní krmení je u návštěvníků zoo velice populární, loni se ho účastnilo na šest set lidí a protáhlo se až do pozdního odpoledne. V tento den panuje v zahradě opravdu sváteční nálada, i když především v mysli lidí. Zvířata, ta potřebují klid a mír v duši stále, a já věřím, že v zoo je nacházejí po celý rok.

Jan Kameník

Horké novinky

V Safari se narodil pakůň, mara porodila "na útěku"

Ve výběhu Safari spatřilo 29. října světlo světa mládě pakoně modrého (*Connochaetes taurinus taurinus*). Většinu dne tráví s matkou ve vytápěné stáji, přes poledne se oba proběhnou na čerstvém vzduchu v odstavném dvorku. S pěti dospělými pakoni už po safari běhá mládě narozené letos na jaře. K podzimním přírůstkům patří i mara stepní (*Dolichotis patagonum*), narozená 10. října. Samci a dvěma samicím se v létě podařilo z výběhu podhrabat, od té doby běhali volně po zoo, také mládě se narodilo "na útěku". I když v některých zahradách se mary pohybují mimo výběhy trvale, Zoo Brno se rozhodlo mít tyto hlodavce zatím raději pod kontrolou. Chovatelé mary pochytili a umístili do náhradních ubikací, v jejich výběhu se instalují podhrabové desky.

P. F. 2003

Redakce Zooreportu děkuje čtenářům za zájem, který projevují o dění v brněnské zoologické zahradě, a přeje jim, aby se v roce 2003 stále častěji setkávali se zprávami o úspěšné záchraně

živočichů a o tom, že vývoj života na planetě Zemi se dostává do souladu se zákony přírody.

Zoo získala kianga, výřečky a tamaríny

Brněnská zoo získala v září klisnu kianga (*Equus kiang*), z Brna do Lotyšska přitom odcestovala samice pštrosa dvouprstého. Brněnské stádo kiangů má nyní jednoho samce a tři samice. Ze Zoo Ohrada se do Brna v rámci otevřené výměny dostali dva výřečci malí (*Otus scops*). Od soukromého chovatele koupila Zoo Brno samici tamarína žltorukého (*Saguinus midas*), k níž se připojil samec zakoupený v Zoo Plzeň.

redakce

Byl to "jen" chřástal?

Ráno spěchám od vlaku podchodem pod brněnským hlavním nádražím a koutkem oka zahlédnu tvorečka choulícího se u kamenné zídky vedle schodů. Pták o něco větší než kos, s delším, mírně prohnutým červeným zobákem a červenýma očima, s krátkým ocáskem, s dlouhými prsty na vyšších nahnědlých nohou. Hlavu má schoulenou po straně těla. Jde o chřástala vodního (*Rallus aquaticus*). V naší přírodě bývá zřídka vidět, ale často jej můžeme slyšet. Ozývá se výbušným "pitt, pitt" nebo ječivým "kruif", které přechází v hluboké bručení. Hnízdí v pobřežním pásmu hustě zarostlých bažin a rybníčků. Živí se drobnými živočichy, méně rostlinami a semeny. Je částečně tažný. Podchodem oběma směry proudí davy, nikdo si však opeřence nevšímá. Vezmu jej do ruky a cítím, jak je prokřehlý. Ve chvíli je v kartonové krabici a veze se do Záchraného centra v Zoo Brno. Veterinář diagnostikuje zhmoždění po nárazu do pevné překážky, pravděpodobně do plastové výplně stěn schodiště. Většina ptáků v takovém případě nemá šanci přežít. Po základním vyšetření zvěrolékař vykapal chřástalovi oči a umístil jej do voliéry v klidném koutu temperované místnosti. Následující den již pták přijímal potravu - vařené maso, cvrčky a červy - a brzy poté začal i pít. Během několika dní se zotavil, čile pobíhal po voliéře a zajímal se o vodu a o potravu a o vše ve svém novém prostředí. Po třítýdenním pobytu v záchraném centru mohli pracovníci zoo chřástala vypustit na svobodu. Jako biotop vhodný k návratu do přírody vytypovali zhruba tříkilometrový úsek neporušeného břehu meandrující řeky Jihlavy mezi obcemi Příbice a Ivaň na Břeclavsku. Veškeré úsilí rozhodně stálo za to, přestože to byl "jen" chřástal.

Ing. Aleš David

Brno a Whipsnade si vyměnily žirafy

Žirafa žije v subsaharské Africe, kde se vyskytuje v nejméně devíti poddruzích, které se na styku areálů často kříží. Zoologické zahrady se snaží o čisté chovy jednotlivých poddruhů a uskutečňují náročné výměny geneticky vhodných jedinců. Výměna samců žirafy síťované (*Giraffa camelopardalis reticulata*) mezi Zoo Brno a britským Whipsnade Wild Animal Parkem proběhla hladce, i když manipulace s těmito tvory neobvyklé tělesné konstrukce je složitá. Navíc jsou žirafy

velmi citlivé na změnu prostředí. S transportem pomohli specialisté Zoologické zahrady ve Dvoře Králové. Tříletý žirafák Isiolo vyrazil z Mniší hory v obrovské přepravní skříni tažené džípem v pondělí ráno 11. listopadu 2002 a v úterý odpoledne se už proháněl po whipsnadskému výběhu, asi 20 kilometrů severozápadně od okraje Londýna. Isiolův o půl roku mladší kolega Jamie dojel do Brna s klidem Angličana ve čtvrtek po 14. hodině. Potransportní šok se nedostavil, působení sedativ, která Jamie dostal na cestu, odeznělo a druhý den už rozvázněně přijímal potravu. Také Isiolo se s novým prostředím brzo sžil. Rošáda umožní oběma zoo kvalitní chov uvedeného poddruhu s vyloučením příbuzenské krve. Samička Janin dostane na jaře kamarádku ze Dvora Králové, počet žiraf tak stoupne na tři a bude v podmínkách Zoo Brno pro rozmnožování optimální. Žirafu síťovanou chovají z českých zoo jen brněnská a královédvorská.

Eduard Stuchlík

© ZOO Brno, 2001

webmaster: Faster CZ, s. r. o. /www.faster.cz/